

Remigiusz Piotrowski

Tomasz Myśliński

Założenia

prawnej regulacji działalności zawodowej geodetów i informatyków geodezyjnych w obszarach zadaniowych rynku usług geoinformacyjnych, rynku nieruchomości, infrastruktury informacji przestrzennej oraz administracji publicznej.

Wstęp

Dla aktywnych zawodowo członków naszego środowiska zdaje się być oczywiste, iż obecna prawno - techniczna otoczka zawodu nie tylko nie sprzyja rozwojowi związanych z nim dyscyplin inżynierskich ale ponadto generuje biurokrację nadmiernie utrudniającą życie rynkowemu wykonawstwu. A dzieje się to w zgodzie z regulacjami prawnymi i technicznymi, których - gołym okiem widoczny - rozbrat z kapitalistyczną rzeczywistością i postępowaniem technicznym jest szczególnie irytujący. Już kilkanaście lat ciągną się próby uzdrowienia tej sytuacji, a efekty tych czasochłonnych działań ciągle są wysoce niezadowolające. Może więc, nadszedł czas na to, oby poszukać przyczyn takiego stanu rzeczy?

Stawiamy tezę: odziedziczonego po PRL-u modelu funkcjonowania „geodezji i kartografii” w strukturach państwa nie daje się naprawić, a to ze względu na zasadniczego znaczenia jego wady konstrukcyjne. Należy więc budować go od podstaw w zgodzie z obecnymi realiami ustrojowymi, w dostosowaniu do trendów rozwojowych techniki i przy maksymalnym wykorzystaniu dorobku materialnego poprzedniego systemu. Dyskusje o detalach i związane z nimi próby częściowych udoskonaleń prowadzą jedynie do straty cennego czasu.

To nie geodeci tworzą prawo, lecz politycy. W przypadku technicznych dziedzin działalności państwowej, zmuszeni są oni korzystać ze wsparcia ekspertckiego - nierzadko dość przypadkowego, a często lobbującego jednostronnie. Zadaniem naszego środowiska zawodowego jest uprzedzenie tego rodzaju praktyk. Powinniśmy więc, dysponować jak najszybciej, przemyślaną pod względem ideowym i spójną z zamiarami legislacyjnymi rządu, koncepcją trwałego rozwiązania problemów społecznych i gospodarczych na które wpływ ma działalność geodetów i fachowców dyscyplin pokrewnych. Na tym etapie legislacji ważne jest skupienie uwagi na generaliach i przekonywające pokazanie politykom chronologii korzyści i zagrożeń w przypadku zaniechania proponowanych regulacji. Na uzupełnienia natury technicznej przyjdzie czas po zapadnięciu kierunkowych decyzji politycznych.

Z wyłuszczonej powyżej względów, dyskusję nad tekstem konkretnej ustawy uważamy za przedwczesną. Co więcej, przedstawiając rządowi rozbudowaną propozycję szczegółowych przepisów, musimy liczyć się z tym, że przez osoby postronne (głównie prawników) będzie ona analizowana pod kątem jej założeń modelowych oraz ich zgodności z programem aktualnej koalicji rządowej. A wówczas poprawkami możemy być głęboko zaskoczeni, gdyż z przenikliwością osób postronnych bywa różnie.

Rozdział 1

Założenia ideowe

I

W dziedzinach działalności publicznej i zawodowej, regulowanych ustawą Prawo geodezyjne i kartograficzne, odstępuje się od praktyki legislacyjnej podejmowania kolejnej próby ulepszenia rozwiązań systemowych stworzonych pod:

- założenia ideowe krańcowo odmiennego od obecnego ustroju państwa,
- wymagania nieistniejących już sojuszy zimnowojennych,
- możliwości technik gromadzenia, przetwarzania i udostępniania danych, obecnie już powszechnie uznawanych za archaiczne.

Uznaje się za słuszny pogląd, zgodnie z którym, współczesna technologia informatyczna nie może służyć utrwalaniu wadliwej organizacji obrotu danymi (geoprzestrzennymi) oraz powstałych na tym tle patologii w relacjach administracji publicznej z wykonawstwem komercyjnym.

II

Wszystkie - choć w różnym stopniu - instytucje prawno - techniczne, ustanowione ustawą Prawo geodezyjne i kartograficzne, nie odpowiadają współczesnym wymaganiom. Zachowując z ich dorobku materialnego co tylko możliwe, w nowych regulacjach uznaje się za konieczność:

- zapewnienie szczególnej ochrony praw rzeczowych właścicieli nieruchomości,
- likwidację wszelkiego rodzaju pozostałości po monopolu wykonawstwa państwowego,
- respektowanie odmiennej specyfiki zadań służb geodezyjnych na szczeblu rządowym i samorządowym administracji publicznej,
- dostosowanie rozwiązań systemowych do wymogów powszechnego stosowania technologii cyfrowych, zarówno w wytwarzaniu i przetwarzaniu danych, jak i komunikacji społecznej.

III

Za relikty bezpowrotnie minionej epoki uznaje się przede wszystkim:

1. Zawłaszczanie przez Skarb Państwa wyników prac geoinformacyjnych, opłacanych przez podmioty niepubliczne.
2. Przesadną ingerencję państwa w rynek usług geoinformacyjnych, czego przejawem jest:
 - a. prawne sankcjonowanie pseudospecjalizacji usług w formie uprawnień „wykonywania samodzielnych funkcji”
 - b. narzucanie wykonawcom rynkowym uciążliwych procedur związanych z - wątpliwym merytorycznie - obowiązkiem „zgłaszania” prac;
 - c. wymuszanie rygorystycznego przestrzegania „instrukcji technicznych” o charakterze norm zakładowych monopolistycznego przedsiębiorstwa państwowego, ignorującego rzeczywiste porzeby podmiotu zamawiającego nietypową bądź drobną usługę;
 - d. poddawanie wyników prywatnych zleceń ocenie urzędników, nie reprezentujących interesu podmiotu angażującego wykonawcę, lecz

państwo - zainteresowane utrzymywaniem kontroli nad określonym rynkiem.

3. Biurokratyczną blokadę rozwoju technologii fotogrametrycznych, drogą nadmiernego utrudniania wykonawstwa zdjęć lotniczych, a następnie urzędowego niszczenia (deformowania) części ich treści, ze względu na ochronę, wysoce enigmatycznych, „wiadomości niejawnych”, rzekomo zawartych w ortogonalnych zdjęciach „terenów zamkniętych” (pod byle pozorem, arbitralnie ustalanych przez różne resorty, przy niejasnych i sporadycznie wykonywanych procedurach weryfikacyjnych).
4. Rozpraszenie po różnych resortach zadań ewidentnie kwalifikujących się do wykonywania przez profesjonalną służbę geodezyjną, co sztucznie zwiększa obrót danymi geoprzestrzennymi i prowadzi z reguły do duplikowania poszczególnych zbiorów i w ślad za tym powstawania, konfliktogennych, urzędowych źródeł o bardzo zbliżonym profilu informacyjnym.

IV

W obecnym ustroju państwa, głównym czynnikiem regulującym obrót danymi geoprzestrzennymi i zachowania podmiotów w nim uczestniczących ma być własność danej, przez którą rozumie się utrwaloną na nośniku fizycznym wiedzę cząstkową (dane proste) lub rozbudowaną (produkty informacyjne). Zespoły danych, a nawet pojedyncze dane mogą być towarem - o ile zawierają w sobie informacje mające dla kogoś istotną wartość poznawczą, a zwłaszcza moc dowodową w sferze stosunków cywilnoprawnych. Traktowane jak każdy inny towar, muszą mieć właściciela.

Uznaje się, iż właścicielem danych jest podmiot, który sfinansował ich wytworzenie. Rozstrzygnięcie to nie narusza prawa własności intelektualnej w przypadku produktu informacyjnego, którego powstanie - mimo wytycznych zleceńodawcy - nie byłoby możliwe bez osobistego koncepcyjnego wkładu jego wykonawcy.

V

Dane publiczne - identyfikujące osoby, instytucje publiczne i podmioty gospodarcze oraz określające warunki egzystencji obywatela w zakresie niezbędnym mu do ustalenia

obowiązków względem państwa i dochodzenia przysługujących mu praw obywatelskich - uznaje się za własność wspólną społeczeństwa.

Jednak, warunkiem koniecznym zaliczenia danej do tej kategorii jest posiadanie do niej praw przez konkretny organ administracji rządowej lub samorządowej. Ponadto, jej kwalifikacja musi być sankcjonowana aktem prawnym - przynajmniej rangi rozporządzenia.

VI

Źródłowe dane geoprzestrzenne powstają w oparciu i znajdują potwierdzenie swej wiarygodności w dokumentacji terenu sporządzonej metodami właściwymi geodezji i fotogrametrii.

Uznaje się, iż zasób dokumentacji geoprzestrzennej (podstawowy zasób danych) tworzą tylko te materiały informacyjne, które posiadają stwierdzalną techniczną moc dowodową.

Mapy, plany sytuacyjne, ewidencje, rejestry, wykazy, wyciągi itp. wyselekcjonowane podzbiory danych, określane ogólnie mianem produktów informacyjnych, są wytworami pochodnymi w stosunku do podstawowego zasobu danych.

Produktami informacyjnymi szczególnego rodzaju są elektroniczne bazy danych, stanowiące informacyjną podstawę systemów informatycznych obsługujących obrót danymi przestrzennymi.

VII

Uznaje się, że państwowy zasób danych, bez względu na jego formę organizacyjną, tworzą tylko te zbiory dokumentów, których właścicielem jest Skarb Państwa. Przejmowanie danych do zasobu państwowego - o ile nie odbywa się z mocy prawa - wymaga przeniesienia praw własnościowych.

Istnienie państwowego zasobu danych nie wyklucza tworzenia podobnych zasobów przez organy samorządu terytorialnego, podmioty gospodarcze i osoby - o ile dysponują one środkami zapewniającymi samodzielne funkcjonowanie (dostępność) tych zbiorów.

Instytucja „państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego” w jej obecnej formule organizacyjnej i zadaniowej - zalegalizowanej ustawą Prawo geodezyjne i kartograficzne - nie

może być kontynuowana. Łączy ona w sobie cechy wielotematycznego źródłowego zasobu danych - własnych i przejętych - oraz składnicy, wszelkiego rodzaju i pochodzenia, wtórnych materiałów informacyjnych, w tym - tylko nominalnie z nią związanych - baz danych odrębnych instytucji: „ewidencji gruntów i budynków” i „mapy zasadniczej” kraju. Ponadto, w jej ramach wykonywane są funkcje administracyjnego nadzorca rynku usług „geodezyjno-kartograficznych”, który jest tylko częścią rynku usług geoinformacyjnych.

Uznaje się, że państwowy zasób danych należy uwolnić od sprawowania administracyjnych funkcji policyjnych oraz przystosować organizacyjnie do powstającego nowego układu instytucji prawno - technicznych, wyznaczającego zadania państwa w sferze działalności geodezyjnej. W związku z tym, państwowy zasób geodezyjny i kartograficzny wymaga głębokiej restrukturyzacji, zmierzającej do redukcji, ujednoczenia i tematycznego rozdzielania zgromadzonych w nim danych źródłowych i materiałów pochodnych.

VIII

Uznaje się, iż w dobrze zorganizowanym państwie prawa i gospodarce opartej na wiedzy, koniecznym staje się doprecyzowanie obiegowych pojęć i zadaniowe rozróżnienie instytucji „rejstru państwowego” oraz instytucji „urzędowej ewidencji”.

Zakłada się, że uporządkowanie, w tym zakresie, podstaw teoretycznych wykluczy - obserwowaną obecnie - kolizję interesu prawnego i interesu gospodarczego w sposobie dysponowania wiedzą o przedmiotach wypełniających przestrzeń zwłaszcza o nieruchomościach!) i związanych z nimi podmiotach. Przełoży się to również na racjonalny podział - między administrację rządową i samorządową - zadań związanych z utrzymywaniem baz danych, newralgicznego znaczenia dla infrastruktury informacji przestrzennej.

Ograniczając się do cech Konstytucyjnych, proponowane rozróżnienie można by opisać następująco:

1. Zarówno rejestr zwykły, jak i rejestr „państwowy”, jest selektywnym wykazem osób lub rzeczy przynależnych do określonej zbiorowości. To, co je wyróżnia, to trwała cecha szczególna, której nie posiadają pozostałe elementy macierzystej zbiorowości. Jeżeli ta cecha rodzi następstwa w postaci uprawnień, ograniczeń lub zobowiązań w istotnej dla funkcjonowania państwa sferze stosunków społeczno -

gospodarczych, to wówczas rejestrowi nadaje się status „państwowy”, w drodze odpowiedniej regulacji prawnej rangi ustawy. Rejestr państwowy, jako źródło informacji objęte rękojmią wiary publicznej, jest trwałym elementem prawnego porządku państwa, w ostro zakreślonym sektorze stosunków społeczno - gospodarczych. Domniemanie prawdziwości faktu stwierdzonego zapisem rejestrowym opiera się na trzech niewzruszalnych kanonach prowadzenia rejestru państwowego, a to:

- a. ścisłym przestrzeganiu reżimu, prawnie sankcjonowanych, administracyjnych procedur ustanawiania, znoszenia i modyfikacji zapisów rejestrowych;
- b. umożliwianiu powszechnego dostępu do zawartości rejestru - co ma sprzyjać społecznej kontroli prawdziwości ujawnionych w nim faktów;
- c. udzielaniu urzędowej - egzekwowalnej - gwarancji odnośnie zabezpieczenia zapisów rejestrowych przed ingerencją osób nieuprawnionych.

Zapis w rejestrze państwowym - w zasadzie, ograniczony do charakterystyki umożliwiającej identyfikację przedmiotu rejestracji - z mocy prawa, zaliczony jest do kategorii danych publicznych. Zbiory dokumentów, uzasadniających poszczególne wpisy do rejestru państwowego, wchodzi w skład państwowego zasobu danych.

2. Zarówno ewidencja zwykła, jak i ewidencja „urzędowa”, jest spisem elementów tworzących określoną zbiorowość. Jej wartość (przydatność) zależy zawsze od kompletności i aktualności tego spisu. Gospodarcza użyteczność ewidencji będzie się wiązała niezmiennie z tendencją do rozbudowywania poszczególnych jej pozycji o zespoły danych, wieloaspektowo charakteryzujące przedmioty podlegające spisowi. „Urzędowa ewidencja” jest trwałym elementem administracyjnego porządku w zarządzaniu zasobami. Dotyczy tych zasobów, których znaczenie społeczne lub gospodarcze uzasadnia ustanowienie tego rodzaju instytucji prawno - technicznej dla określonego obszaru. Gdy jej zasięg obejmuje całe terytorium państwa, to wymagalnym aktem prawnym jest ustawa, określająca precyzyjnie przedmiot ewidencji i zakres związanych z nim charakterystyk (mając na uwadze koszty!)

oraz podstawowe zasady gromadzenia, przetwarzania i udostępniania danych ewidencyjnych mających wartość handlową. Rozstrzyga też w kwestii przynależności tych zbiorów do państwowego zasobu danych. Wiarygodność urzędowych danych ewidencyjnych opiera się na bezwzględnej wymagalności spełnienia następujących warunków:

- a. neutralności rynkowej podmiotu gromadzącego i udostępniającego tego rodzaju dane;
- b. udzielaniu urzędowej - egzekwowlanej - gwarancji dotrzymywania założonych wymagań odnośnie informacyjnej rzetelności udostępnianych danych, w tym zwłaszcza ich aktualności;
- c. jawności procedur zabezpieczających zapisy ewidencyjne przed ingerencją osób nieuprawnionych.

Zdecydowana większość danych ewidencyjnych ma wartość handlową, a zatem, z natury swej nie kwalifikuje się do kategorii danych publicznych. Jednak może to nastąpić, jeżeli organ administracji publicznej, który jest właścicielem danych ewidencyjnych, wyrazi taką wolę w formie odpowiedniego aktu prawa ogólnego lub miejscowego.

Rozdział 2

Założenia

regulacji działalności geodezyjnej w sferze rynku usług geoinformacyjnych

1

Uznaje się, iż usługą geoinformacyjną jest każdy wytwór myśli inżynierskiej skierowanej na ustalenie - metodami ścisłymi i przy użyciu precyzyjnych technik pomiarowych - rozmiarów, wewnętrznych proporcji i relacji przestrzennych z otoczeniem wszelkich obiektów materialnych rozpoznawalnych w przestrzeni środowiska człowieka oraz myśli skierowanej na pogładowe zobrazowanie tych ustaleń metodami kartometrycznymi, z wykorzystaniem technologii analogowych i cyfrowych.

Prace tego rodzaju wykonuje się również w odniesieniu do pseudoobiektów materialnych, za które uważa się połącze przypowierzchniowej warstwy skorupy ziemskiej objęte oddziaływaniem określonego zjawiska przyrodniczego bądź skutkami degradującej lub

proekologicznej działalności człowieka, a także obszary umownych administracyjnych podziałów terenu.

2

Prace geoinformacyjne prowadzą i wykonują osoby fizyczne z przygotowaniem zawodowym w specjalności geodezja, fotogrametria lub kartografia, a oprócz tego legitymujące się czynnymi uprawnieniami do samodzielnego projektowania usług geoinformacyjnych w zakresie swojej specjalności.

Uprawnienia do samodzielnego wykonywania usług geoinformacyjnych nadaje, okresowo weryfikuje i zawiesza właściwy organ samorządu zawodowego geodetów.

3

Podstawą wszystkich rodzajów prac geodezyjnych jest urzędowy układ odniesień przestrzennych, reprezentowany w terenie przez utrwalone znaki geodezyjne, podlegające ochronie prawnej.

Współrzędne, przypisane do tych znaków, wykonawcy usług geoinformacyjnych pobierają z właściwego rejestru państwowego.

Sytuowanie w terenie znaków geodezyjnych oraz związanych z nimi urządzeń (stacji) nie może się odbywać z naruszeniem praw rzeczowych osób postronnych.

Zakładanie, konserwacja (ochrona) i odnawianie urzędowego układu odniesień przestrzennych należy do obowiązków administracji rządowej.

4

O prawidłowym wykonaniu terenowej roboty geodezyjnej świadczy zgodność jej wyników z warunkami technicznymi narzuconymi jej przez zamawiającego usługę oraz klauzula organu administracji publicznej, prowadzącego, właściwy obszarowo, lokalny zasób dokumentacji geodezyjnej. Jej treścią jest stwierdzenie - w ramach dopuszczalnych tolerancji - zgodności dokonanych ustaleń przestrzennych z wynikami wcześniejszych wejść geodezyjnych na przedmiotowy teren.

Za rzetelność (w tym aktualność) pozostałych danych geoprzestrzennych oraz stwierdzone następstwa jej braku, pełną odpowiedzialność cywilną ponosi osoba prowadząca, wadliwie wykonaną usługę geoinformacyjną.

Uzyskanie „klauzuli zgodności” wiąże się z przekazaniem, do lokalnego zasobu dokumentacji geodezyjnej, autoryzowanej kopii tej części dokumentacji technicznej roboty, która zawiera ustalenia odnośnie wartości współrzędnych utrwalonych w jej trakcie punktów terenowych. Przekazanie to, z mocy prawa, wiąże się z przeniesieniem praw własności do tych danych.

5

Usługi geoinformacyjne, we wszystkich ich przejawach, wykonywane są z poszanowaniem praw właścicielskich - również do danych źródłowych. Naprawianie szkód, powstałych na tym tle, spada na osobę odpowiedzialną za właściwe zaprojektowanie prac.

Opracowania terenu, wykonane dokładnie według powszechnie dostępnej instrukcji państwowej służby geodezyjnej, bądź - równie szczegółowych - wytycznych zamawiającego usługę, wolne są od roszczeń z tytułu praw własności intelektualnej (w tym plagiatu).

6

Wymagalnym uzupełnieniem dokumentacji technicznej każdej usługi geoinformacyjnej jest oświadczenie jej wykonawcy, stwierdzające legalność dysponowania danymi (materiałami informacyjnymi) wykorzystanymi w trakcie prac oraz jednoznacznie określające dane (grupy danych), które uznaje się za nowowytworzone i jako takie przechodzące na własność zamawiającego usługę.

W szczególności kartograficzne i fotogrametryczne zobrażenia terenu i fasad obiektów budowlanych, w ich marginaliach, obok właściciela produktu, muszą ujawniać nazwisko redaktora odpowiedzialnego za treść informacyjną oraz wymieniać wszystkie znaczące źródła zapożyczonych (udostępnionych nieodpłatnie!) informacji.

7

Przepisy porządkowe - ujednolicające formalne wymagania odnośnie sposobu dokumentowania wyników poszczególnych rodzajów prac oraz regulujące rynkowe zachowania podmiotów świadczących usługi geoinformacyjne, a także zakres i sposób egzekwowania tych ustaleń - określa samorząd zawodowy geodetów po zasięgnięciu opinii organu zwierzchniego państwowej służby geodezyjnej.

Ciała przedstawicielskie samorządu zawodowego geodetów funkcjonują na centralnym i regionalnym (wojewódzkim?) szczeblu podziału kraju. Dla organów administracji publicznej - z mocy prawa - są niepomijalnym ośrodkiem opiniotwórczym w kluczowych sprawach związanych z obrotem danymi geoprzetrzennymi.

Rozdział 3

Założenia

regulacji działalności geodezyjnej w sferze rynku nieruchomości

1

Uznaje się, iż grupa czynności terenowych i analitycznych, określana łącznie jako prace geodezyjno-prawne - tj. oddziaływujące na stan stosunków cywilnoprawnych, związanych z przestrzenną lokalizacją praw rzeczowych posiadaczy nieruchomości - do ich wykonywania wymaga podwyższonych standardów zawodowych. W związku z tym, ustanawia się stanowisko Geodety Przysięgłego, osoby uprawnionej do wykonywania czynności wymagających zaufania publicznego. Ugody zawarte przed geodetą przysięgłym mają moc ugody sądowej.

Samorząd zawodowy geodetów określa zakres wymagań zawodowych, ustala zasady postępowania kwalifikacyjnego oraz rekomenduje kandydatów na geodetów przysięgłych, spośród osób aktywnych zawodowo i dysponujących uprawnieniami do samodzielnego wykonywania zawodu. Samorząd zawodowy wnioskuje też o zawieszenie w czynnościach geodety przysięgłego.

Główny Geodeta Kraju, z udziałem przedstawiciela organu krajowego i regionalnego samorządu zawodowego, przeprowadza właściwe postępowanie kwalifikacyjne i przyjmuje ślubowanie, zwięzające tę procedurę. On też, w formie certyfikatu, udziela i cofa rękojmię,

niezbędną geodecie przysięgiemu do rozpoczęcia (prowadzenia) działalności na własny rachunek bądź w ramach większych, wielousługowych podmiotów gospodarczych.

2

Uznaje się, iż regulacji ustawowej wymagają podstawowe zasady wykonywania następujących prac geodezyjno - prawnych:

- rzeczoznawstwo w zakresie przestrzennej identyfikacji nieruchomości,
- rozgraniczenia nieruchomości,
- podziały nieruchomości,
- scalenia nieruchomości,
- kompleksowe scalenia i wymiany gruntów na terenach niezurbanizowanych.

Każda praca geodezyjno-prawna musi wiązać się z uporządkowaniem spraw przestrzennej identyfikacji objętych nią nieruchomości, co polega m.in. na jej utrwaleniu w formie prawem przewidzianych zapisów, w właściwym problemowo rejestrze państwowym.

3

Tworzy się Państwowy Rejestr Nieruchomości (PRN), zgodnie z Kodeksem cywilnym, uwzględniający podział na nieruchomości gruntowe, nieruchomości budynkowe i nieruchomości lokalowe. Rejestr zawiera jednoznaczne, tj. wyrażone za pomocą współrzędnych, opisy przestrzennego zasięgu (granic) praw rzeczowych osób (grup osób), których tytuły prawne zostały ujawnione w Księdze Wieczystej - i tylko tych osób. Jest to jedyne, urzędowo uwierzytelnione, źródło informacji o rozmiarach i przestrzennym usytuowaniu każdej zarejestrowanej nieruchomości oraz o geometrycznym ukształtowaniu jej rzutu na normatywną płaszczyznę odniesienia. Oznaczenia nieruchomości, zamieszczone w I dziale Księgi Wieczystej (nie objęte rękopismem wiary publicznej), mają znaczenie posiłkowe w postępowaniu cywilnoprawnym, umożliwiając jedynie orientacyjne ustalenie jej rozmiarów i położenia w przestrzeni kraju.

4

Rejestr PRN prowadzi się na poziomie województwa, w sposób pozwalający ustalić wszystkie nieruchomości należące do tej samej osoby, wraz z udziałami w nieruchomościach będących współwłasnościami.

Rejestr dzieli się na „jednostki rejestrowe”, oznaczane numerem identyfikacji podatkowej (NIP) właściciela wszystkich nieruchomości do których odnoszą się poszczególne „pozycje rejestrowe”. Oznacza to, że współwłasność rozbija się na jednostki rejestrowe - odrębnie identyfikowane - których opisy mogą się różnić jedynie w danych informujących o tytule prawnym i wysokości udziału.

5

Wpis do rejestru PRN następuje na udokumentowany wniosek osoby (prawnej, fizycznej) mającej interes prawny w materialnym (przedmiotowym) skonkretyzowaniu swoich praw rzeczowych. Dokonanie wpisu, a także każdej zmiany istniejących zapisów dotyczących granic, wymaga decyzji administracyjnej organu prowadzącego rejestr. Kodeks postępowania administracyjnego ma tu pełne zastosowanie.

Dokumentacja wniosku, o wpis do rejestru, zawiera oświadczenie geodety przysięgłego stwierdzające, iż badania hipoteczne (Ksiąg Wieczystych) i istniejącej dokumentacji technicznej (geodezyjnej, budowlanej) oraz pomiary uzupełniające, spełniają normatywne wymagania, a przebieg wszystkich odcinków linii granicznych jest bezsporny.

Dla nieruchomości komunalnych i Skarbu Państwa wpis do rejestru (PRN) jest obligatoryjny. Przepisy dotyczące tzw. „terenów zamkniętych” nie mają tu zastosowania.

6

Dla każdego z trzech typów nieruchomości ustala się standardy zapisów rejestrowych, przyjmując za zasadę minimalizację liczby danych, dodatkowo opisujących nieruchomość; zwłaszcza takich, które wyróżniają się dużą dynamiką zmian zawartych w nich informacji.

W szczególności, opis nieruchomości gruntowej uzupełnia syntetyczna informacja o rodzaju i położeniu budynków (budowli) uznanych za jej części składowe.

7

Przy państwowym rejestrze nieruchomości funkcjonuje archiwum, gromadzące operaty poszczególnych prac geodezyjno-prawnych dotyczących nieruchomości, zarówno w wymiarze historycznym, jak i bieżących dokonań geodetów przysięgłych. Zbiór ten jest integralną częścią państwowego zasobu danych.

Geodetom przysięgłym przysługuje prawo swobodnego dostępu do archiwum PRN, w celu przeprowadzenia badań dokumentów i wykonania analiz porównawczych wyników pomiarów wcześniejszych z aktualnymi.

Sporządzone przez geodetów przysięgłych dokumenty pomiarowe i analityczne przyjmowane są do archiwum PRN na wniosek ich właściciela. Zawiera on oświadczenie o przeniesieniu na Skarb Państwa praw własnościowych do tych materiałów.

8

Tworzy się państwowy Rejestr Geodetów Przysięgłych (RGP), osób fizycznych właściwych do prowadzenia, projektowania i wykonywania prac geodezyjno-prawnych. Rejestr ten i związane z nim archiwum prowadzi Główny Geodeta Kraju.

Rejestr RGP zawiera dane identyfikacyjne - wykaz rozpracowanych jednostek państwowego rejestru nieruchomości oraz adnotacje dotyczące przebiegu praktyki zawodowej i zaliczonych okresowych konferencji uzgadniających - każdego czynnego geodety przysięgłego.

Wpis do rejestru RGP nie podlega zatarciu - w żadnych okolicznościach.

Rozdział 4

Założenia

regulacji działalności geodezyjnej w sferze infrastruktury informacji przestrzennej

1

W ramach infrastruktury danych przestrzennych, wyspecjalizowane służby rządowe prowadzą selektywne rejestry i ewidencje objęte ochroną prawną i zawierające dane urzędowo uwierzytelniane w przypadku ich udostępniania na nośnikach fizycznych. Ponadto, w strukturach zwartych lub rozproszonych, prowadzą bądź tylko udostępniają - za pomocą

ogólnie dostępnych sieci teleinformatycznych - bazy danych przestrzennych, zawierające informacje geograficzne objęte wymianą międzynarodową.

Seryjne, wysoko przetworzone produkty informacyjne - powstające na użytek administracji publicznej w ramach czynności związanych z prowadzeniem rządowych baz danych - nie mogą mieć komercyjnego przeznaczenia, tzn. być kierowane na rynek indywidualnego konsumenta (odbiorcy).

W związku z obrotem danymi przestrzennymi, administracja rządowa nie tworzy też systemów informacyjnych, rozumianych jako zdeterminowane struktury organizacyjne, stałych informacyjnych powiązań rządowych baz danych przestrzennych z podmiotami zewnętrznymi, prowadzącymi działalność komercyjną w oparciu o zawartą w tych bazach wiedzę. Podmioty te mogą być natomiast klientami wewnętrznych systemów informacyjnych obsługujących struktury rządowe.

2

Systemy informacji przestrzennej - typu interwencyjnego (bieżący monitoring przestrzeni) oraz typu ewidencyjnego (okresowa inwentaryzacja środowiska) - tworzą organy administracji samorządowej oraz te ugrupowania podmiotów społecznych i gospodarczych, które w tym zakresie mają określone stałe potrzeby informacyjne, ale również możliwość sfinansowania utworzenia tego rodzaju systemu i ponoszenia bieżących kosztów eksploatacyjnych - zwłaszcza związanych z utrzymywaniem w aktualności jego bazy danych.

Urzędowy system informacyjny, o lokalnym zasięgu, wymaga legalizacji w odpowiednim akcie prawa miejscowego. Decyzja o utworzeniu systemu urzędowego musi określać zakres upublicznienia danych tworzących jego zasób informacyjny.

Zaplecze dokumentacyjne lokalnego systemu informacyjnego stanowi samodzielny zasób danych, o jednoznacznie określonych stosunkach własnościowych z twórcami opartego na nim systemu.

3

Podstawą rozwiązywania problemów technicznych i informacyjnych, związanych z cywilnym obrotem danymi przestrzennymi są państwowe układy współrzędnych. Do ich ustanowienia właściwa jest Rada Ministrów.

Sposób rozwiązywania problemów natury militarnej, związanych z infrastrukturą informacji przestrzennej, regulują odrębne przepisy, uwzględniające sojusznicze zobowiązania Polski, wynikające z umów międzynarodowych.

4

Tworzy się centralną bazę danych geograficznych (CBDG), z głównym jej przeznaczeniem do informacyjnego zasilania systemu informatycznego o nazwie GEOPORTAL RP. System ten ma służyć informacyjnej obsłudze osób oraz administracji publicznych z obszaru Unii Europejskiej, w zakresie ogólnogeograficznej, urzędowo uwierzytelnionej, wiedzy o środowisku przyrodniczym, warunkach egzystencji, walorach turystycznych i infrastrukturze transportowej terytorium Polski.

Regulacji ustawowej wymaga:

- konkretyzacja zakresu informacyjnego CBDG,
- wskazanie instytucji odpowiedzialnych za rzetelność badawczą i aktualność poszczególnych warstw informacyjnych,
- określenie zasad i źródeł finansowania utrzymania CBDG w stanie gotowości użytkowej.

CBDG gromadzi wyłącznie dane publiczne, tj. powszechnie dostępne i udostępniane nieodpłatnie. W tym przypadku oznacza to, że uprzednio w ich posiadanie musi wejść Skarb Państwa, a zbiory materiałów dokumentujących zawartość bazy danych stanowić będą integralną część składową państwowego zasobu danych.

5

Tworzy się Główną Składnicę Materiałów Geoinformacyjnych (GSMG), funkcjonującą na prawach wyspecjalizowanego archiwum państwowego. Składnica gromadzi i udostępnia dla celów badawczych:

- a. materiały dokumentujące serwis informacyjny Geoportalu RP,
- b. duplikaty (kopie zabezpieczające) elektronicznych baz danych przestrzennych pozostających w gestii administracji publicznej,
- c. fotogrametryczne i kartograficzne zobrazowania terytorium Polski posiadające wartość historyczną,
- d. zbiory map i ortofotomap oraz atlasów i przewodników turystycznych, dokumentujące bieżącą produkcję wydawniczą z zakresu geoinformacji.

Zbiory składnicy (GSMG) są integralną częścią państwowego zasobu danych i trwałym, autonomicznym komponentem krajowej infrastruktury informacji przestrzennej.

W ramach organizacyjnych składnicy, funkcjonuje Centralna Informacja Wydawnictw Geoinformacyjnych(CIWG), ukierunkowana na informacyjną obsługę wydawnictw i osób samodzielnie poszukujących dostępnych materiałów geoinformacyjnych o konkretnym terenie.

Wszystkie instytucje publiczne zobowiązane są do sukcesywnego przekazywania składnicy GSMG (cedowanie praw lub depozyt) posiadanych map i zdjęć lotniczych o wartości historycznej.

Wydawcy produktów informacyjnych (prac), objętych działalnością centralnej informacji wydawnictw geoinformacyjnych (pkt. d) - z mocy prawa - zobowiązani są do przekazywania składnicy GSMG trzech egzemplarzy każdego kierowanego na rynek opracowania terenu.

Pracownicy składnicy GSMG wchodzi w skład państwowej służby geodezyjnej.

6

Istnienie Geoportalu RP nie wyklucza tworzenia i utrzymywania przez administrację samorządową baz danych topograficznych, tj. o wyższym stopniu szczegółowości, a przy tym ograniczonych informacyjnie do obszaru określonej jednostki podziału terytorialnego państwa i wymagań swoistego kręgu lokalnych odbiorców informacji. W zakresie podstawowej (obligatoryjnej!) zawartości informacyjnej, norm technicznych i zasad standaryzacji danych topograficznych, obowiązują te bazy wytyczne Głównego Geodety Kraju.

W związku z lokalnymi uwarunkowaniami, bazy danych topograficznych mogą być rozbudowywane o różne kategorie danych przestrzennych, wytwarzanych przez administrację samorządową lub możliwych do pozyskania od podmiotów działających na podległym jej terytorium.

Materiały geoinformacyjne (analogowe, cyfrowe), dokumentujące zawartość samorządowej bazy danych topograficznych, stanowią samodzielny zasób danych, będący własnością komunalną.

7

Tworzy się państwowy rejestr Geodezyjnego Układu Odniesień Przestrzennych (GUOP), uwzględniający podział na sieci : poziomą, wysokościową, grawimetryczną i magnetyczną, a w każdej z nich, dalszy podział na klasy dokładności wyznaczenia wartości głównych rejestrowanych wielkości.

Pozycję rejestrową w GUOP stanowi zespół danych odnoszących się do pojedynczego, utrwalonego w terenie, znaku geodezyjnego o cechach punktu geometrycznego, którego pozycja przestrzenna (przestrzeń euklidesowa) określona, jest w każdym z państwowych układów współrzędnych. Dla każdego typu sieci geodezyjnej ustala się standardy zapisów rejestrowych.

Rejestr (GUOP) prowadzony jest na poziomie województwa i duplikowany centralnie. Za stan terenowych znaków geodezyjnych i rzetelność związanych z nimi danych, odpowiedzialność przyjmuje administracja rządowa. Znaki te, i związane z nimi urządzenia, podlegają ochronie prawnej.

Archiwizowane przy rejestrze (GUOP), zbiory dokumentów pomiarowych uzasadniających wpisy stanowią integralną część państwowego zasobu danych. Zbiory te można powiększać (odnawiać?) w drodze zakupów nie podlegających Prawu zamówień publicznych.

8

Tworzy się Państwowy Rejestr Nazw Geograficznych (PRNG), uwzględniający podział na nazewnictwo światowe i krajowe. Rejestr ten jest usystematyzowanym wykazem nazw i

ich piśmiennictwa obowiązującego we wszystkich rodzajach wydawnictw i publikacji o zasięgu krajowym, a także w decyzjach administracyjnych, aktach prawnych i korespondencji urzędowej. W części dotyczącej nazewnictwa krajowego, rejestr (PRNG) dzieli się na następujące działy tematyczne:

- Obiekty urbanistyczne i osadnictwo wiejskie,
- Obiekty fizjograficzne i geomorfologiczne,
- Obiekty hydrograficzne,

w których nazwy zatwierdzają, wyspecjalizowane w tych dziedzinach, zespoły naukowe działające na prawach komisji państwowej.

Zakres i polską interpretację nazw, dotyczących geografii światowej, ustala komisja państwowa z udziałem przedstawicieli Ministra Spraw Zagranicznych.

9

Tworzy się państwowy Rejestr Jednostek Podziału Terytorialnego państwa (RJPT), uwzględniający czterostopniową hierarchiczną strukturę tego podziału, a w jej ramach pomocnicze podziały, ustanowione dla celów: sądowych, skarbowych, pocztowych, statystycznych, wyborczych i kościelnych. Rejestr prowadzony jest na poziomie centralnej administracji rządowej.

Rejestr (RJPT) jest oficjalnym źródłem informacji o przestrzennym usytuowaniu poszczególnych odcinków linii granicznych (w tym spornych!) oraz o polu powierzchni jednostki zasadniczego podziału terytorialnego państwa do wartości którego muszą być rozliczone składające się na nią subobszary.

Regulacji ustawowej wymaga:

- wskazanie instytucji publicznych zobowiązanych do dostarczania aktualnych danych o konkretnych podziałach (zasadniczym i pomocniczych) terytorium państwa;
- określenie standardowego zakresu informacji opisowej, przypisanej do obowiązującej nazwy (herbu);

- wskazanie głównego identyfikatora systemowego i dopuszczalnych identyfikatorów pomocniczych, stosowanych w systemach informatycznych odwołujących się do terytorialnego podziału państwa.

Przy rejestrze (RJPT) gromadzony jest zbiór dokumentów, uzasadniający wpisy i pokazujący, w ujęciu czasowym, historię zmian zachodzących w granicach i nazewnictwie terytorialnego podziału państwa. Zbiór ten stanowi integralną część państwowego zasobu danych.

10

Istniejącą ewidencje gruntów i budynków przekształca się w dwie odrębne ewidencje, tj.:

- Urzędową Ewidencję Terenów (UET),
- Urzędową Ewidencję Obiektów Budowlanych (UEOB),

o poszerzonych zakresach informacyjnych - w dostosowaniu do wymagań wynikających z służenia tych ewidencji wyłącznie realizacji celów gospodarczych oraz bieżącemu wspieraniu działań związanych z utrzymywaniem ładu przestrzennego w zagospodarowaniu obszaru kraju. Regulacji ustawowej wymaga:

- jednoznaczne określenie celów operacyjnych, rzutujących na kryteria wyboru obiektów ewidencjonowanych oraz na zakres informacyjny każdej z tych instytucji;
- wyliczenie obligatoryjnie prowadzonych zbiorów (grup?) danych przestrzennych - niezbędnych ze względu na potrzeby statystyki ogólnokrajowej;
- wskazanie instytucji publicznych zobowiązanych do dostarczania urzędowym ewidencjom określonych danych źródłowych oraz sprecyzowanie dopuszczalnych sposobów pozyskiwania tego rodzaju danych z sektora prywatnego;
- przyznanie statusu „danych publicznych” wybranym grupom (kategoriom?) danych ewidencyjnych;
- jednoznaczne określenie zasad dofinansowania obu ewidencji z budżetu państwa, w zakresie pozyskiwania i utrzymywania w aktualności danych obligatoryjnie gromadzonych.

Ponadto, na poziomie aktów wykonawczych do ustawy, ustala się:

- przepisy porządkowe regulujące przepływ danych ewidencyjnych wewnątrz administracji publicznej i do podmiotów ewidencjonowanych;
- zasady poszerzania charakterystyk obiektów ewidencjonowanych;
- podstawowe informacyjne normy jakościowe, w tym klasy dokładnościowe numerycznych opisów zasięgów terenowych (identyfikacji przestrzennej) obiektów.

Rozszerzenie zakresów informacyjnych, obu urzędowych ewidencji, poza ich minimalny (obligatoryjny) wymiar, określony przepisami ogólnie obowiązującymi, wymaga aktu prawa miejscowego. Główne standardy informatyczne określają przepisy regulujące sprawy informatyzacji działalności podmiotów publicznych.

Ewidencyjne opisy obiektów, które mają status nieruchomości ujawnionej w państwowym rejestrze nieruchomości (PRN), wymagają harmonizacji przestrzennej z zapisami tego rejestru. W aspekcie podmiotowym, obie urzędowe ewidencje skupiają swoją uwagę na osobie zarządzającej (władającej ?) obiektem podlegającym ewidencji - pomocniczo traktując informacje o właścicielu.

Mapa (plan sytuacyjny?), poglądowo przedstawiająca relacje przestrzenne w jakie wchodzi obiekty ewidencjonowane, jest produktem informacyjnym - wtórnym w stosunku do gromadzonych danych źródłowych.

11

Urzędowa Ewidencja Terenów (UET) jest całkowitym spisem gruntów składających się na obszar określonej jednostki zasadniczego podziału terytorialnego państwa. Prowadzona jest w rozbiciu na:

- **M** - tereny zurbanizowane,
- **G** - tereny gospodarki rolno - hodowlanej,
- **W** - tereny osadnictwa wiejskiego i rekreacyjnego,
- **L** - tereny lasów państwowych i komunalnych,
- **P** - tereny pozostałe.

Dla każdego z głównych typów terenu definiuje się części składowe (powierzchniowe obiekty ewidencyjne) mające znaczenie dla globalnej gospodarki lub polityki społecznej prowadzonej

przez rząd. Organ administracji samorządowej - prowadzący ewidencję UET - może tę listę uzupełnić z punktu widzenia miejscowej gospodarki lub perspektyw rozwojowych lokalnego społeczeństwa. Opis (charakterystyka produkcyjno-użytkowa gruntu) obiektu ziemskiego stanowi pojedynczą „pozycję” zapisu ewidencyjnego. Wewnątrz typu terenu, pozycje ewidencyjne grupowane są ze względu na rodzaj obiektu.

Systemowy identyfikator obiektu podlegającego urzędowej ewidencji terenów, obok powtarzalnej części głównej, zgodnej z państwowym rejestrem jednostek podziału terytorialnego państwa (RJPT), zawiera część zmienną - „samorządową”. Składa się na nią oznaczenie literowe typu terenu powiązane z numerem (oficjalna lista definicji) grupy rodzajowej obiektów i uzupełnione - niepowtarzalnym w ramach grupy - numerem porządkowym pozycji zapisu ewidencyjnego.

Tylko tereny gospodarstw i lasów państwowych obligatoryjnie obejmuje się gleboznawczą klasyfikacją gruntów.

12

Urzędowa Ewidencja Obiektów Budowlanych (UEOB) jest spisem budynków, budowli kubaturowych i konstrukcji przestrzennych wykorzystywanych do celów cywilnych. Zakładana i prowadzona jest głównie pod kątem potrzeb informacyjnych administracji samorządowej. Ewidencji UEOB podlegają trwałe obiekty budowlane, pod względem zajmowanej przestrzeni, przekraczające ustalone wartości minimalne. Dla określonej jednostki zasadniczego podziału terytorialnego państwa prowadzi się ją w podziale na:

- **m** - budynki mieszkalne,
- **b** - budynki biurowe i użyteczności publicznej,
- **g** - budynki gospodarczo-warsztatowe,
- **p** - budowle przemysłowo-magazynowe,
- **t** - transportowe budownictwo liniowe,
- **k** - konstrukcje inżynierskie i pozostałe budowle, które ze względu na swą rozległość, objętość lub wysokość uznane zostały za istotnie oddziałujące na przestrzeń (np. wieże ciśnień, płyty, maszty itp.)

Wewnątrz powyższych, typów obiektów budowlanych, ogólnego rozróżnienia administracja samorządowa - stosownie do miejscowej specyfiki zagospodarowania terenu -

może ustalać grupy rodzajowe i zakres informacyjny „pozycji” zapisu ewidencyjnego, odnoszącej się do pojedynczego obiektu budowlanego.

Podstawą jednoznacznej przestrzennej identyfikacji obiektu budowlanego jest numeryczny opis konturu jego rzutu na normatywną płaszczyznę odniesienia, określoną przez dane georeferencyjne geodezyjnego układu odniesień przestrzennych. Skalę tego odwzorowania (generalizację konturu) ujednolicają wytyczne Głównego Geodety Kraju. Adresowa identyfikacja przestrzenna stosowana jest równolegle, ale głównie dla budynków (obiekty typu m, b, g.). W pozostałych przypadkach ma wyłącznie znaczenie pomocnicze.

Pozycję zapisu w ewidencji UEOb stanowi opis przestrzenny i charakterystyka eksploatacyjno - użytkowa pojedynczego obiektu budowlanego, w tym informacje dotyczące położenia i charakterystyki technicznej przyłączy poszczególnych mediów. „Pozycje” agregowane są dwu lub trójstopniowo. Generalnie, ze względu na typ terenu (warunek łączności z ewidencją UET), następnie ze względu na typ obiektu budowlanego (m, b, g, p, t i k) i ewentualnie, bardziej szczegółowo, ze względu na rodzaj obiektu budowlanego (ustalenia lokalne).

Nie dostrzega się potrzeby wprowadzania dla obiektu budowlanego identyfikatora systemowego o zasięgu ogólnokrajowym. Gdyby taka potrzeba pojawiła się, wówczas należałoby go konstruować na identycznych zasadach, jak w przypadku ewidencji terenów.

Rozdział 5

Założenia

regulacji działalności geodezyjnej w sferze administracji publicznej

1

Tworzy się państwową służbę geodezyjną, działającą na prawach administracji specjalnej. Funkcjonariuszami tej służby są pracownicy Inspektoratu Zasobów Geoinformacyjnych (IZG) oraz jego delegatur terenowych.

Pracami (działaniami) państwowej służby geodezyjnej kieruje Główny Geodeta Kraju, któremu przysługuje status centralnego organu administracji państwowej.

Główna Składnica Materiałów Geoinformacyjnych jest jednostką organizacyjną Inspektoratu.

2

Zadania główne państwowej służby geodezyjnej to:

1. Wykonywanie międzynarodowych zobowiązań oraz zabezpieczanie interesów Polski w związku z tworzeniem europejskiej infrastruktury informacji przestrzennej (dyrektywa INSPIRE).
2. Utrzymywanie ładu organizacyjnego i technicznego w tej części państwowego zasobu danych, której gromadzenie opiera się na danych (geoprzestrzennych), wytworzonych metodami geodezyjnymi, fotogrametrycznymi i kartograficznymi.
3. Sprawowanie - po linii informacyjnej - ogólnego nadzoru nad działalnością administracji publicznej w sferze systemów informacji przestrzennej (SIP), z zadaniem przeciwdziałania powstawaniu w tej działalności sytuacji kolizyjnych, zwłaszcza na tle nadmiarowości zasobów informacyjnych i funkcjonalności tworzonych systemów.
4. Monitoring zachowań uczestników rynków nieruchomości i usług geoinformacyjnych oraz realizowanie polityki rządu w tym zakresie - za pomocą inicjatyw legislacyjnych i tworzenia regulacji technicznych w dziedzinach działalności usługowej, związanej z państwowym zasobem danych geoprzestrzennych oraz ogólnokrajowymi ewidencjami dotyczącymi urządzania terenu.

3

W szczególności, do zadań państwowej służby geodezyjnej należy:

1. prowadzenie państwowych rejestrów:
 - a. nieruchomości (PRN),
 - b. jednostek podziału terytorialnego państwa (RJPT),
 - c. nazw geograficznych (PRNG),
 - d. geodezyjnego układu odniesień przestrzennych (GUOP),
 - e. geodetów przysięgłych (PRG);

2. prowadzenie państwowego zasobu danych w części związanej z rejestrami wymienionymi w podpkt. 1 pod literami: a, b, c, d oraz w części związanej z Główną Składnicą Materiałów Geoinformacyjnych;
3. rozbudowa zasobu informacyjnego i okresowa aktualizacji centralnej bazy danych geograficznych (CBDG);
4. tworzenie warunków dla stałego rozwoju i bieżące prowadzenie systemu informatycznego Geoportal RP oraz utrzymywanie związanych z nim krajowych i międzynarodowych kanałów informacyjnych;
5. tworzenie warunków dla prawidłowego funkcjonowania i obsługa Głównej Składnicy Materiałów Geoinformacyjnych;
6. sporządzanie - w ustalonych przez rząd okresach - krajowego zestawienia gruntów, pod kątem ich aktualnego wykorzystania i produktywności rolno- hodowlanej;
7. współdziałanie z organami samorządu zawodowego geodetów oraz utrzymywanie kontaktów z organizacjami reprezentatywnymi dla środowiska geodetów, fotogrametrów i kartografów, wykazującymi aktywność w skali ogólnokrajowej bądź międzynarodowej;
8. organizowanie i finansowanie prac pomiarowych, geodezyjno - prawnych, informatycznych i badawczych, niezbędnych do utrzymania w stanie gotowości użytkowej rejestrów i baz danych prowadzonych przez służbę;
9. utrzymywanie sieci stacji permanentnych obserwacji satelitarnych służących cywilnym celom nawigacyjnym oraz pomiarom geodezyjnym;
10. wykonywanie czynności wyższej instancji w postępowaniu administracyjnym dotyczącym zagadnień techniczno-prawnych związanych z prowadzonymi przez służbę (PSG) rejestrami państwowymi oraz dotyczącym wykroczeń przeciwko rzetelności zawodowej, w sytuacjach związanych z rynkami nieruchomości i usług geoinformacyjnych.

4

Organy samorządu terytorialnego tworzą lokalne służby geodezyjne, wyznaczając im zadania, stosownie do miejscowych potrzeb i możliwości. Powiatowe służby geodezyjne, oprócz zadań własnych, zobowiązane są do prowadzenia urzędowej ewidencji terenów - przynajmniej w jej obligatoryjnym zakresie informacyjnym.

W uzasadnionych - organizacyjnie lub ekonomicznie - przypadkach, lokalne służby geodezyjne współdziałają - w układzie poziomym lub pionowym - przy wykonywaniu jednoznacznie określonych zadań. Jego podstawę formalną stanowią wielostronne porozumienia władz samorządowych, określające konkretny cel podejmowanych wspólnie działań i planowany termin ich zakończenia, a ponadto, precyzujące kompetencje, zobowiązania i korzyści stron porozumienia.

5

Lokalne służby geodezyjne działają na prawach administracji ogólnej. Ich zadania główne to:

1. Obsługiwanie potrzeb informacyjnych lokalnych społeczności w zakresie znajomości topografii terenu oraz uwarunkowań przestrzennych określających tryb dochodzenia indywidualnych praw i obowiązków oraz współdziałanie w realizowaniu celów gospodarczych wspólnoty samorządowej związanych z wykorzystaniem terenu.
2. Wspieranie procesów decyzyjnych organów i kierownictw samorządowych, m.in. drogą prowadzenia dyżurnych, wielkoskalowych map gospodarczych uwzględniających: rzeźbę terenu, gleboznawczą klasyfikację gruntów i naturalne pokrycie powierzchni terenu, a ponadto, własnościowe i administracyjne podziały terenu, obiekty budowlane, linie komunikacji publicznej oraz powierzchniowe urządzenia (armaturę) sieciowej infrastruktury uzbrojenia terenu.

6

W szczególności, do zadań lokalnej służby geodezyjnej powinno należeć:

1. prowadzenie urzędowej ewidencji terenów, a w jej ramach szczegółowej ewidencji gospodarstw rolnych, opisywanych pod kątem ich aktualnych zdolności produkcyjnych, z uwzględnieniem rozległości poszczególnych użytków i charakterystyk gospodarczych wymaganych w relacjach producentów z instytucjami finansującymi lub ubezpieczającymi ich działalność;
2. prowadzenie urzędowej ewidencji obiektów budowlanych;

3. współdziałanie z państwową służbą geodezyjną przy sporządzaniu krajowego zestawienia gruntów;
4. gromadzenie i udostępnianie geodezyjnej dokumentacji terenu, wykonywanej dla celów ewidencyjnych, gleboznawczych, melioracyjnych, inwestycyjnych i rynkowego obrotu nieruchomościami (rzeczoznawstwo);
5. prowadzenie podsystemu adresowej identyfikacji przestrzennej działek budowlanych (siedliskowych) i budynków z przyznanym urzędowym numerem porządkowym;
6. prowadzenie lokalnego systemu informacji przestrzennej (SIP) dostosowanego informacyjnie do miejscowych uwarunkowań społeczno-gospodarczych i wymagań władz samorządowych;
7. koordynowanie, a także organizowanie i finansowanie prac geodezyjno-prawnych, związanych z scaleniem i wymianą gruntów oraz gospodarką wodną;
8. prowadzenie podsystemu rejestracji cen transakcyjnych i wartości szacunkowych wszystkich typów nieruchomości;
9. współdziałanie z geodetami przysięgłymi i podmiotami gospodarczymi wykonującymi prace geodezyjne na podległym jej terenie;
10. współdziałanie z państwową służbą geodezyjną w ochronie terenowych znaków geodezyjnych i stałych stanowisk obserwacyjnych.

Zadania, których lokalna służba geodezyjna nie zamierza (decyzja władz samorządowych!) lub nie jest w stanie wykonywać - w trybie porozumienia - mogą być przejęte przez lokalną służbę nadrzędną obszarowo.

rozdział 6

Komentarze

Wobec paneuropejskich zamierzeń budowania społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wiedzy, szczególnego znaczenia nabiera dotarcie do czynników politycznych - poprzez regulacje prawne przesądzających o rozwoju bądź stagnacji poszczególnych dziedzin funkcjonowania państwa - z informacją o nowych uwarunkowaniach i potencjalnych zadaniach środowiska zawodowego geodetów, fotogrametrów i kartografów w służbie nowocześnie zorganizowanemu społeczeństwu. Najwłaściwszym do tego momentem wydaje się być etap formułowania założeń do ustawy,

która ma zastąpić - całkowicie już zdezaktualizowaną - ustawę Prawo geodezyjne i kartograficzne i jednocześnie ma uwzględnić złożoną problematykę infrastruktury informacji przestrzennej.

Ze względu na bardzo już krótki termin, problemem dnia rangi państwowej staje się transpozycja unijnej dyrektywy INSPIRE do polskiego systemu prawnego. Ten, nader ogólnikowo sformułowany, dokument stwarza szerokie pole do interpretacji w jego ujęciach narodowych. Bez wątplenia, jego zamysłem przewodnim jest stworzenie korzystnych warunków dla uzyskania dostępu do określonych narodowych zasobów informacyjnych oraz udroźnienia kanałów informacyjnych wewnątrz administracji europejskiej. W konsekwencji, ma to zagwarantować społeczeństwu krajów członkowskich możliwości - pełniejszego niż dotychczas - zaspokajania grupowych i indywidualnych potrzeb informacyjnych, związanych z wykorzystaniem, szeroko postrzeganej, ich przestrzeni życiowych.

W płaszczyźnie merytorycznej, dyrektywa INSPIRE, wyraźnie motywowana względami ochrony środowiska, ma charakter interdyscyplinarny. Rzecz jednak w tym, że głównymi kreatorami geometrii (wymiarowości) przestrzeni, a zarazem i dominującymi - przynajmniej, jak na razie - dostawcami danych przestrzennych (geoinformacji) są specjaliści kilku pokrewnych dyscyplin badawczych i wytwórczych składających się na działalność, określaną zbiorczo jako geodezyjna. Choć więc, dyrektywa odnosi się do środowiska danych przestrzennych już istniejących, tj. formułuje zalecenia bez wchodzenia w problematykę powstawania informacji, to jednak zakres i metody działania geodetów na rynkach usług geoinformacyjnych i nieruchomości oraz w ramach administracji publicznej, będą silnie rzutować na realną przydatność - nakazanej do utworzenia - krajowej infrastruktury danych przestrzennych.

Działalność inżynierska, prowadzona pod tradycyjnym szyldem „geodezja i kartografia” - choć znacząco zróżnicowana w jej przejawach - w istocie swej sprowadza się do dostarczenia informacji, z której praktyczny użytek robi już kto inny. W dobie intensywnej informatyzacji całości życia społeczno -gospodarczego kraju, tę cechę działalności geodezyjnej wyeksponowały zwłaszcza nowoczesne systemy informacyjne. Można zatem, przyjąć również za pewnik, że ograniczając tematykę projektowanej ustawy wyłącznie do regulacji działalności zawodowej geodetów - mimo wszystko - będzie się jednocześnie kształtować zręby infrastruktury informacji przestrzennej.

W przedstawionych okolicznościach, zasadne, a nawet niezbędne, jest łączenie transpozycji dyrektywy INSPIRE z tworzeniem nowego porządku prawnego i technicznego w całej działalności geodezyjnej. Siła i charakter tych powiązań są bowiem tego rodzaju, że próby rozdzielnego traktowania przedmiotowych zadań legislacyjnych nie mogą dać dobrego rezultatu. Zarówno w wymiarze czasowym, jak i spójności merytorycznej.

Operując w obszarze zadaniowym zakreślonym problematyką wytwarzania i dystrybucji informacji, geodeci żywotnie są zainteresowani powstaniem, powszechnie zrozumiałych i akceptowanych, reguł obrotu danymi, a przynajmniej danymi geoprzestrzennymi. Zabiegają zwłaszcza o jednoznaczne uregulowanie stosunków między wytwórcą i odbiorcą danych. Punktem wyjścia musi być likwidacja obecnego niejasnego stanu prawnego danych, wytwarzanych z inicjatywy i na koszt osób fizycznych bądź na zlecenie podmiotów o różnym statusie publicznym, ale w każdym przypadku zagarnianych przez Skarb Państwa (państwowy zasób geodezyjny i kartograficzny). Pomijając w tym miejscu wysoce prawdopodobne naruszenie jednej z kardynalnych zasad obecnej Konstytucji RP, oficjalne traktowanie danych, jak mienia bezpieczeństwa (niczyjego), sprzyja powstawaniu uciążliwych patologii rynkowych. W zasadzie, normą stało się zawłaszczenie danych źródłowych i wielokrotne ich zbywanie jako nowowytworzonych. W produktach o charakterze czysto komercyjnym, takich np. jak mapy, przyjęło się nie dociekać zbyt głęboko, co jest wkładem własnym wydawcy, a co zostało przejęte z obcych opracowań. I bynajmniej nie chodzi w tym przypadku o własność intelektualną, choć i ona - w tej dziedzinie twórczości - jest wyraźnie niedookreślona.

Dane, zawierające wartościową dla kogoś informację, nie mogą być uważane za dobro niczyje. Ktoś też musi poczuwać się do odpowiedzialności za ich informacyjną rzetelność. Przy tym, jego starania w tym względzie muszą wiązać się z korzyściami materialnymi, natomiast zaniedbania muszą mieć egzekwowalne konsekwencje prawne. Gdy tego brak, system informacyjny państwa, wykazuje tendencję do przekształcania się w system dezinformacyjny. Uznanie prawa własności - nie tylko do wysoko przetworzonych produktów informacyjnych, ale również do poszczególnych danych źródłowych - powoduje, iż automatycznie, naturalnym regulatorem stosunków w obrocie danymi staje się Kodeks cywilny.

Negacja powyższego, oczywistego dla kapitalizmu, elementarnego założenia tworzonego porządku prawnego, oznacza pozostanie przy utopii poprzedniego ustroju państwa. Jej wyznacznikiem jest istnienie wyłącznie państwowych (publicznych) źródeł informacyjnych.

Za pieniądze podatników mają one rutynowo generować pełnowartościowe produkty informacyjne, oparte na danych źródłowych dostarczonych przez zmonopolizowane, państwowe wykonawstwo geodezyjno - kartograficzne pracujące pod presją rządowych instrukcji technicznych. Na takim socjalistycznym łańcuchu wzajemnych uwarunkowań oparta jest filozofia ładu stworzonego i podtrzymywanego ustawą Prawo geodezyjne i kartograficzne - nadal dyscyplinującą administrację publiczną. Jednak nie ma już w „geodezji i kartografii” państwowego wykonawstwa, a część istotnych źródeł informacji przestrzennej jest obecnie w prywatnych rekach. Bez tych ogniw, całość tej konstrukcji prawno-ekonomicznej utraciła swój pierwotny sens, a działalność geodezyjna stała się polem nieustannych konfliktów z administracją i wybiegów w obejściu niezyciowego prawa. Są więc powody, aby zorganizować się od nowa już na zasadach jednoznacznie nawiązujących do obecnego ustroju państwa.

Na tle własności danych, fundamentalnego znaczenia nabiera wyraźne zdefiniowanie informacyjnego dobra wspólnego, tj. kategorii danych (informacji) do których dostęp jest „powszechny i nieograniczony”, a zatem i bezpłatny. Egzystencjalnie uwarunkowane, informacyjne potrzeby społeczeństwa - nawet te o posmaku - teoretycznym nie mogą być kwestionowane, ale ich zakres nie jest już tak oczywisty. Jest bowiem tak, że publiczne systemy informacyjne, również te w pełni z informatyzowane, nadal nie będą prawidłowo (m.in. zagadnienie aktualności danych) funkcjonować, o ile nie znajdą się dostawcy danych źródłowych, którym to zajęcie (usługa) będzie się opłacać. Są więc koszty własne idei społeczeństwa informacyjnego i na poziomie ustawy trzeba rozstrzygnąć o ich składnikach związanych z eksploatacją baz danych, utrzymywanych przez „tanie państwo”.

Po latach połowicznych eksperymentów, trzeba wreszcie wyciągnąć ostateczne wnioski wynikające z faktu, że bezspornym gospodarzem terenu jest wspólnota samorządowa i to jej właśnie potrzebne są szczegółowe informacje odnoszące się do zajmowanego przez nią obszaru. Działający w jej imieniu, zarządca dobrem wspólnym wie też najlepiej jakiego rodzaju informacje (wiedza) o tym konkretnym terenie, jego zasobach i ekologii, są mu w takim stopniu niezbędne, iż gotów jest inwestować okresowo w infrastrukturę informatyczną, a przede wszystkim łożyć systematycznie na utrzymanie bazy danych, zawierającej te wiedzę. W tym kontekście, podtrzymywanie przejściowego rozwiązania, jakim są „zadania z zakresu administracji rządowej” narzucone określonym samorządowym służbom geodezyjnym, byłoby z gruntu nielogiczne. Sprzyja ono bowiem jedynie zacieraniu odpowiedzialności za

stan prowadzonych w tym trybie zunifikowanych ewidencji i map oraz kreowania rozbudowy rządowych inspekcji nadzoru i kontroli. Ponadto, okazało się ono kompletnie niewydolne, głównie - choć nie tylko - z powodu chronicznego niedoinwestowania. Choć mało efektywne, absorbuje jednak zauważalnie środki budżetu państwa, co stawia je w opozycji do założeń „taniego państwa”.

Uznając niezbędność utrzymywania - w dobrze zorganizowanym państwie - określonych instytucji prawo-technicznych, właściwych zadaniowo administracji o kwalifikacjach geodezyjnych, trzeba ten zamiar łączyć z jednoznacznym rozgraniczeniem w tym zakresie kompetencji i odpowiedzialności administracji rządowej i samorządowej.

Zgodnym z naturą prowadzonych spraw jest przyjęcie podziału, w którym gromadzenie i dystrybucja szczegółowych danych geoprzestrzennych oraz zwiększona decyzyjność w tym zakresie powinny być udziałem samorządu terytorialnego. Natomiast geodezyjna służba rządowa - zgodnie z konstytucyjną zasadą pomocniczości - powinna skupić swoją aktywność przede wszystkim na rejestrach państwowych, uznanych za niewrażliwe dla utrzymania porządku prawnego w zagospodarowaniu i podziałach terenu oraz na utrzymywaniu ładu przestrzennego i terminologicznego w jego opisach. Ponadto, powinna działać na rzecz stabilizacji rynków obsługiwanych przez geodetów, cedując w tym zakresie jak najwięcej uprawnień na samorząd zawodowy geodetów (idea „mniej państwa”). Domeną rządowej służby geodezyjnej muszą też być dane geograficzne objęte wymianą międzynarodową oraz organizacja i finansowanie prac o zasięgu ogólnokrajowym, zaspokajających geoinformacyjne potrzeby poszczególnych resortów.

Oba rodzaje służb geodezyjnych, wykonując swoje zadania, zwłaszcza rzeczowe, powinny unikać wchodzenia w sytuację kolizji interesów z rynkiem usług geoinformacyjnych, tzn. nie powodować „psucia” tego rynku.

Na koniec, koniecznie trzeba zauważyć, iż kreując prawo, a już zwłaszcza porządek techniczny związany z infrastrukturą informacji przestrzennych, niezbędne jest wybieganie w przyszłość. Pod tym kątem należy więc oceniać model działalności geodezyjnej wynikający z komentowanych założeń.